

Гапонова С. А.,
студентка 5 курсу,
2 групи, Інституту прокуратури та
кримінальної юстиції Національного юридичного
університету ім. Ярослава Мудрого

ШАХРАЙСТВО З КРИПТОВАЛЮТОЮ ЯК НОВА РЕАЛЬНІСТЬ

Ключові слова: шахрайство, криптовалюта, безготівкові операції, біткоїн.

Keywords: fraud, cryptography, cashless operations, bitcoin.

Анотація: проаналізовано конкретні приклади шахрайства з криптовалютою, що доводить необхідність законодавчого врегулювання застосування криптовалюти в Україні для попередження злочинності у цій сфері.

Abstract: particular examples of fraud with cryptography have been analyzed, which proves the necessity of legislative regulation of the use of cryptographic goods in Ukraine to prevent crime in this area.

Аналізуючи новітні аспекти науково-технічного процесу, на жаль, доводиться констатувати, що між глобальним прогресом і глобальною загрозою злочинних проявів можна поставити знак тотожності. Наразі стрімкий розвиток комп'ютерних технологій призводить до потенційних загроз національній безпеці, однією з яких є високотехнологічні злочини в мережі Інтернет. На додачу до інтенсивного розвитку комп'ютерних технологій, швидкі темпи економічної глобалізації призвели до збільшення грошових потоків в електронній комерції, зокрема, обсяги операцій з електронними грошима щорічно збільшуються в геометричній прогресії. Крім того, внесені правлінням НБУ зміни щодо ліміту на проведення готівкових розрахунків фізичними особами призвели до зростання обсягів безготівкових операцій з електронною валютою [1]. Новітні дослідження свідчать, що Україна знаходиться у топ-10 країн за кількістю користувачів Біткоїн та має активну спільноту користувачів криптовалюти.

В Україні питання обігу криптовалют залишаються без чіткої правової регламентації. У березні 2017 р. голова Ради НБУ Б. Данилишин заявив, що «біткоїн, інші віртуальні валюти/криптовалюти є грошовими сурогатами, які не мають забезпечення реальної вартості і не можуть використовуватися на території України як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства» [2]. Однак на початку лютого 2017 р. директор із комунікацій «R-Street Institute» (США), політичний аналітик Бен Карнс написав колонку на «Forbes» про те, що Україна є «тихим» лідером у революції цифрових валют: «Україна не могла б оминати пристрасних обіймів Bitcoin завдяки багатьом громадянам, які використовують цю валюту як інструмент хеджування проти крайньої інфляції і нестабільної гривні, що втратила 80% своєї вартості на тлі кризи, що триває [3].

Застосування криптовалюти має не лише позитивний аспект накопичення та примноження електронної грошової маси, а й містить у собі загрози поширення злочинної активності у цій сфері. Варто зазначити, що згідно зі звітом Центру з питань скарг у мережі Інтернет США (Internet Crime Complaint Center), у глобальних масштабах збиток від злочинів, що вчиняються з використанням мережі Інтернет, перевищує 1 трлн дол. США [4], а частка шахрайств з усієї сукупності таких злочинів становить 58 %. До цього числа включаються також шахрайства з криптовалютою, поширенню яких сприяють складність відстеження платіжних операцій, відсутність плати за трансакції, відсутність необхідності надання ідентифікуючих чи дозвільних документів, велика швидкість розрахунків [5, с. 63–75]. Нерегульована сфера обігу віртуальних валют стала користуватися великою популярністю також серед організованих злочинних угруповань, що приймають оплату за свої послуги у віртуальній валюті, використовуючи альтернативний “темний” Інтернет – DarkNet.

Управління фінансових послуг США звернуло увагу на зростання кількості шахрайств з криптовалютами, які є серйозним викликом для національної безпеки країни. У липні минулого року ФБР було розкрито незаконну фінансову піраміду, створену громадянином США Трендоном Шверсом, який використав інвестиційну схему BTC Savings and Trust і витратив на власні потреби викрадені 700 тис. BTC, що, виходячи з середнього курсу віртуальної валюти, є еквівалентом близько 700 млн дол. [6].

У травні 2013 року правоохоронні органи США припинили злочинну діяльність однієї з найбільших у світі платіжних систем Liberty Reserve, зареєстрованої в Коста-Риці. За сім років шахраї встигли укласти 55 млн незаконних угод і відмити з використанням мережі Інтернет 6 млрд

дол. У Liberty Reserve було майже 1 млн клієнтів із різних країн світу [7], в тому числі її послугами користувалися злочинні угруповання В'єтнаму, Нігерії, Гонконгу, Китаю і США.

Після реєстрації клієнт міг перевести справжню валюту на рахунки компаній-обмінників, розташованих в інших країнах, у тому числі – в Росії. Там, наприклад, можна було обмінати через третю особу справжні долари або євро на віртуальну валюту і, після цього, кошти у віртуальній валюті надходили на рахунок іншого клієнта, який купував наркотики та викрадені номери кредиток, перевівши потрібну суму на рахунок продавця, відкритий також в Liberty Reserve. Користуючись послугами компаній за комісію в 1 %, злочинці без зусиль перекачували за будь-якою адресою свої доходи від незаконної торгівлі наркотиками, шахрайства з кредитними картками або поширення дитячої порнографії.

Заслугує на увагу шахрайство в мережі Інтернет з використанням криптовалюти BTC й анонімного браузера TOR для забезпечення онлайн-продажу заборонених товарів (наркотиків, порнографічних матеріалів тощо). Жертвами Інтернет-шахраїв стають не тільки користувачі, а також і сайти, які працюють із віртуальною валютою BTC, так звані BTC-банки – Flexcoin та Poloniex. Зловмисники створили власний обліковий запис у системі Flexcoin і поповнили свій рахунок декількома BTC. Після цього вони вчинили злом системи транзакцій між користувачами, відправив кілька тисяч одночасних запитів, чим сприяли “переходу” монет з одного облікового запису в інший [8].

Варто зазначити, що і Німеччина не залишилася поза процесом протидії шахрайству з криптовалютами. Так, під час рейду поліцейського контртерористичного загону (GSG-9) Федеральної служби по боротьбі з криміналом (ВКА) Німеччини було затримано підозрюваних у вчиненні шахрайства з BTC, збитки від якого склали 700 тис. євро. Злочинці здійснили генерування віртуальної валюти BTC за допомогою заражених комп'ютерних систем [9].

Одним із завдань кримінології на сучасному етапі розвитку є оцінка ризиків появи нових видів злочинної діяльності, засобів її прикриття [10]. Активне використання українцями електронних грошей для розрахунків є свідченням наявності ризику появи шахрайства з криптовалютою як нашої реальії. Відсутність належного правового регулювання операцій з криптовалютою, незрозуміла позиція українських органів влади щодо використання таких грошей лише детермінують та активізують нові види злочинності. Можливо це зумовлено тим, що влада навмисно затягує врегулювання цього процесу, оскільки має особисту зацікавленість в штучній тінізації розрахунків криптовалютою. Ми вважаємо, що недооцінка можливого негативного впливу криптовалюти на економіку, стан злочинності та функціонування кредитно-банківської системи держави свідчить про великі потенційні можливості використання віртуальних валют у злочинних цілях.

На нашу думку, за криптовалютою майбутнє України. Але, для того, щоб убезпечити українське населення від шахрайства з електронною валютою, запобігти злочинній активності, необхідно законодавчо врегулювати операції із криптовалютами, здійснювати заходи з популяризації електронних грошей та розрахункових операцій, здійснювати належний криптографічний захист, покращувати інфраструктуру функціонування нового виду грошей.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В.Д. Філософія економіки. Історія: монографія / В.Д. Базилевич, В.В. Ільїн. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.
2. Скромное обаяние биткоина: украинские реалии использования криптовалют. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/opinions/1428255-skromnoe-obayanie-bitkoinaukrainskie-realii-ispolzovaniya-kriptovalyut>.
3. Carnes B. Ukraine Is Silently Leading A Digital Currency Revolution/ Ben Carnes // The Little Black Book of Billionaire Secrets. – MAR 20, 2017. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/realspin/2017/03/20/ukraine-is-silently-leading-a-digital-currency-revolution/#26c49ac6465c>.
4. Кибермошенничество в эпоху глобализации / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://univer-nn.ru/it/flood.php>.
5. Shapochka S. Preventing Fraud Using Computer Networks / Serhiy Vladimirovich Shapochka // Internal Security. – 2013. – № 2. – P. 63–75.
6. Регуляторы США начали проверки фактов мошенничества с цифровой валютой / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://finance.bigmir.net/news/finance/37820-Regulyatori-SShA-nachali-proverki-faktov-moshennichestva-s-cifrovoy-valutoi>.

7. Подпольные деньги вывели из обращения / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kommersant.ru/doc/2200186>.

8. Уязвимость в системе транзакций между пользователями позволила похитить Bitcoin на \$600 тысяч / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.securitylab.ru/news/450258.php>.

9. Немецкая полиция задержала хакеров, пытавшихся завладеть биткойнами / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://cryptochan.org/news/203>.

10. Головкін Б. М. Поняття, предмет, система кримінології та її завдання на сучасному етапі розвитку / Б. М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю. - 2014. - Вип. 28. - С. 59-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2014_28_7.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44

ББК 67.61я431

3-68

Редакційна колегія:

проф. А. П. Гетьман;

проф. Б. М. Головкін;

канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,

канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,

канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,

канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,

канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,

ст. лаб. К. С. Остапко

Злочинність у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
3-68 кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017

© Оформлення. Видавництво «Право», 2017